

Arkivsaksnr.: 2022/6557
Dokumentdato: 24.05.2022

Styre: Universitetsstyret
Styresak: 57/22
Møtedato: 16.06.2022

Innovasjon – status og aktivitet

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 119/21, [Status for innovasjonsarbeidet ved UiB](#)
- Styresak 45/19, [Handlingsplan for innovasjon og entreprenørskap](#)
- [Handlingplan for innovasjon og entreprenørskap 2019-2021](#)

Saken gjelder:

Universitetet i Bergen (UiB) hovedoppdrag er forskning, forskningsbasert utdanning og - innovasjon, og formidling. Forskingen skal være fri og nysgjerrighetsdrevet. Den langsiktige grunnforskningen, i den store bredden av fag, vil være viktig for å sikre utvikling av samfunnet både på kort og lang sikt. Det er godt dokumentert hva som gir mest *impact*¹ og hvordan forskning som gir fundamentalt endret forståelse gjøres og hvordan dette er det viktigste grunnlaget for de radikale innovasjonene. Dette har ført til økt interesse for at også de forskningsintensive universitetene skal ta et større ansvar for innovasjonsdelen av samfunnsoppdraget.

For UiB er det viktig at innovasjon forstås bredt og dekker bredden av fag. All forskning skal ikke gi innovasjon, men anvendelse av den kunnskapen forskningen generer, er en viktig del av vårt samfunnsoppdrag.

Ved UiB er det internt bygget et system for å fremme forskningsdrevet innovasjon og studentinnovasjon, og UiB deltar aktivt i samarbeid og fora som fremmer innovasjon regionalt og nasjonalt. Dette innovasjonsøkosystemet blir gradvis utnyttet bedre, men har fortsatt et betydelig ubrukt potensial. Noen forskere vil ønske å følge sine forskningsresultater til de finner sin anvendelse, andre vil være mer interessert i å starte en prosess som fører til at deres forskningsresultater på andre måter kommer til anvendelse.

Viktige samarbeidsarenaer for innovasjon lokalt er våre kunnskapsklynger, næringsklynger og samarbeidsfora som Næringsforum Vestland og Havbyen Bergen. I denne saken får styret en gjennomgang av hvordan UiB jobber for å nå målsetningene innen innovasjon og en kort gjennomgang av aktuelle aktiviteter og pågående arbeid.

¹ Programme Impact Monitoring and Evaluation; <https://erc.europa.eu/sites/default/files/content/pages/pdf/erc-monitoring-and-evaluation-2018.pdf>

Forslag til vedtak:

Styret tar saken til orientering.

24.05.2022/Magnus Holtermann/Rune Smistad/Susan Johnsen/Yves Aubert/Bjug Olav
Bøyum/Benedicte Løseth (avd dir)

Robert Rastad

Universitetsdirektør

Saksframstilling

Styre:	Styresak:	Møtedato:	Arkivsaksnr.:
Universitetsstyret	57/22	16.06.2022	2022/6557

Innovasjon – status og aktivitet

Bakgrunn

Innovasjonsperspektivet har blitt viktigere i kunnskapspolitikken over tid. Politikk for nyskaping er drevet fram av store samfunnsutfordringer knyttet til økonomisk utvikling og arbeidsmarked lokalt og globalt, menneskelig påvirkning på klima, artsmangfold og økosystemer, sykdomsbyrde, digital omstilling, kultur og samfunnssikkerhet for å nevne noe. Samtidig legges det ofte for mye vekt på raske resultater som skal løse problemer her og nå. Grunnforskning vil i sin natur være langsiktig, men kan forventes å gi de største endringene og viktigste resultatene over tid.

Søkelyset på innovasjon i norsk kunnskapspolitikk speiler samtidig i stor grad prosesser på EU-nivå. I EUs rammeprogrammer for forskning ble innovasjon og nyskaping i privat sektor særlig introdusert i Horisont 2020 (2014-2020), og er ytterligere forsterket i gjeldende rammeprogram (Horisont Europa, 2021-2027). Gjennomslag i EUs rammeprogrammer er en viktig strategisk prioritering for UiB, og bedre tydeliggjøring av innovasjonspotensiale i søknader blir en viktig satsing framover. Det er derfor viktig at universitetene er proaktiv og definerer sin rolle i innovasjonssystemet.

Universitetsledelsen etablerte i 2021 et nytt Innovasjonsutvalg på UiB² for å bidra til samordning og synliggjøre bredden av innovasjonsarbeidet ved universitetet. Innovasjonsutvalget skal bidra til å identifisere og tilrettelegge for forskningsdrevet innovasjon, innovasjonsaktiviteter i UiBs utdanninger og bidra til godt samspill med næringsliv og offentlig sektor.

Innovasjon i en universitetskontekst

Universitetet i Bergen er et internasjonalt forskningsuniversitet hvor all aktivitet er basert på akademisk frihet og nysgjerrighetsdrevet forskning.³ Sammen med forskning, utdanning, og formidling utgjør innovasjon en hovedpilar i UiBs samfunnsoppdrag, nedfelt i universitets- og høyskoleloven §1-3. Forskning, utdanning og innovasjon av høy kvalitet er viktig for at Norge skal hevde seg internasjonalt.

I forlengelsen av universitets- og høyskoleloven krever Kunnskapsdepartementet at universitetene og høyskolene skal utdanne kandidater som er i stand til å delta i – og selv bidra til å utvikle – framtidens arbeidsliv, gjennom faglig kompetanse, kunnskap om innovasjon og entreprenørskap. Krav om generell kompetanse knyttet til innovasjon og entreprenørskap er nedfelt i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning, med stigende krav etter kvalifikasjonsnivå.

² <https://www.uib.no/fia/147740/innovasjonsutvalget>

³ UiBs strategi «kunnskap som former samfunnet», s 14

UiB legger til grunn en bred forståelse av innovasjonsbegrepet.⁴ Innovasjon i UiBs kontekst betyr å ta i bruk forskningsbasert kunnskap for å utvikle nye prosesser, tjenester, sosial innovasjon og organisasjoner eller produkter. Det betyr at denne delen av UiBs samfunnsoppdrag er fundert i UiBs forsknings-, utdannings- og formidlingsaktivitet i vid forstand og favner alle samfunnssektorer.

Universitets- og høyskolerådet etablerte i 2021 et eget UHR-innovasjonsutvalg og en ny fellesstrategisk enhet. I strategien til UHR fremgår det at i perioden 2020-2024 skal arbeides for akademisk frihet og institusjonell autonomi, og at universiteter og høyskoleers rolle i samfunnsutviklingen skal styrkes og tydeliggjøres. UHR skal også arbeide for at utdanning, forskning og innovasjon styrkes gjennom tettere samarbeid med myndighetene, forskningsinstituttene og andre aktører nasjonalt og internasjonalt. UHR skal arbeide for bedre sammenheng mellom utdanning, forskning og innovasjon og delta aktivt i samfunnsdebatten⁵.

Utfordringer og muligheter

For mange forskere kan det oppleves som en utfordring å følge både forskningsprosesser og resultater i arbeid for omsetting av forskningsresultater til innovasjonsideer og anvendelse av forskning i nye praksisformer, kommersielle produkter og tjenester. I tillegg til faglige ressurser krever dette i stor grad spesialisert kompetanse internt i organisasjonen eller i randsoneforetak.

EUA (European University Association) har utredet universitetenes rolle i innovasjonssystemene, og mener at universitetene er sentrale for å oppnå samfunns mål om nyskaping, i samspill med myndigheter, næringsliv og borgere:

“The central role of knowledge creation in post-industrial economies and societies has given universities a pivotal role in society. In the regional quest for increased connectivity to fuel innovation dynamics, the university’s new centrality becomes inextricably intertwined with its role of orchestrating multi-actor innovation networks. Businesses and governments see the university and its members as ideally suited to “connect the dots” because they are impartial, driven by curiosity and long-term perspectives, rather than by commercial interests and short-term goals. To connect the dots effectively, the university has to be highly responsive, adaptable, strategically directed, autonomously governed, and densely interlinked with its regional partners as well as an international network.”⁶

En kartlegging EUA gjennomførte i 2021, med deltakelse fra UiB, konkluderte med at et stort flertall av universitetene har betydelig strategisk oppmerksomhet rundt innovasjon⁷. Undersøkelsen viser videre at samarbeid i økosystem for innovasjon blir sett på som svært viktig, men at partnerskap med privat sektor er begrenset. Et annet viktig læringspunkt er at mange har utfordringer knyttet til studententreprenørskap. Universitetene bidrar på ulike måter til læringsutbytte for studentene knyttet til innovasjon og entreprenørskap, men få

⁴ UiBs definisjon tar utgangspunkt i OECDs reviderte og forenklede definisjon: <http://oe.cd/oslomanual>

⁵ Universitetet i Bergen er representert i det nye UHR-innovasjonsutvalget med viserektor for innovasjon, klynger og store satsinger Gottfried Greve (og med direktør for Forsknings- og innovasjonsavdelingen, Benedicte Løseth som vararepresentant).

⁶ Reichert: The Role of Universities in Regional Innovation Ecosystems, [EUA 2019](#)

⁷ Kozirog og flere: Universities as key drivers of sustainable innovation ecosystems. [EUA 2022](#).

studenter deltar i konkret trening, kurs og emner knyttet eksplisitt til utvikling av slik kompetanse.

Forsknings- og innovasjonsmuligheter i rammeprogrammet Horisont Europa

Horisont Europa er EUs største forsknings- og innovasjonsprogram noensinne, med € 95,5 milliarder i budsjett i perioden 2021-27. Utviklingen av EUs rammeprogram har gått mot en stadig sterkere inkludering av innovasjon i hele bredden av programmet, og 2/3 av totalbudsjett i Horisont Europa er knyttet til prosjekter som inkluderer innovasjonsaktiviteter. I Horisont Europa er disse spredt over alle tre søylene og ikke bare pilar 3 som har tittelen *Innovativt Europa*⁸:

Nasjonalt har Norge høye ambisjoner knyttet til deltakelse i Horisont Europa og det er en ambisjon om en returandel på 2,8 prosent. For UiB vil dette tilsvare en økning på nær 30 prosent sammenlignet med Horisont 2020.⁹ ¹⁰ Innovasjonsperspektiver er spesielt viktige i *Impact*-delen av søknadene, men i det nye programmet de også blitt viktig for *Excellence* og *Implementation*-delene¹¹. Søknadene vurderes etter disse kriteriene og det er avgjørende med en god integrering av forskning og innovasjon for å vinne frem med prosjektforslaget.

Det tilbys nå egne innovasjonskurs til forskningsrådgivere og forskere gjennom kursprogrammene *UiB Opp*¹² og *Momentum*,¹³ og til sentre og forskningsmiljøer på forespørsel. Kursinnholdet inkluderer kunnskap om innovasjonsperspektiver og -indikatorer i ulike søknader, samt hvordan prosjektledere kan tilrettelegge for innovasjon og håndtering av immaterielle rettigheter.

Også i ERC, som ligger under pilar 1 Excellence, er det et eget program for innovasjon. ERC Proof of Concept er foreløpig ikke så godt kjent i fagmiljøene ved UiB. Forsknings- og innovasjonsavdelingen jobber nå sammen med interesserte prosjektledere for å se nærmere på potensiale for utviklingen av ERC Proof of Concept-søknader basert på resultater fra tidligere ERC-prosjekter.

⁸ <https://www.forskningsradet.no/eus-rammeprogram/horisont-europa/fakta-om-horisont-europa/>

⁹ I Horisont 2020 var ambisjonene for norsk returandel på 2,53 prosent.

¹⁰ Universitetsstyret ble i sak 20/22 orientert om hvordan UiB arbeider med mobilisering til Horisont Europa (styresak 20/22).

¹¹ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/strategy/support-policy-making/shaping-eu-research-and-innovation-policy/evaluation-impact-assessment-and-monitoring/horizon-europe_en

¹² Fremtidige UiB Opp-kurs (Modul 1.9 og Modul 6) vil bli annonsert på <https://www.uib.no/boa/129204/uib-opp-kompetanseutvikling-forskningsst%C3%B8tte-og-eksternfinansiering>.

¹³ Innovasjon innen forskning inngår som en del av Momentum-programmet. Se nettsider til: [Momentum – karriereutviklingsprogram for yngre forskere | Forskning | UiB](#)

UiB sitt interne innovasjonsprogram *UiB idé* er godt i gang i runde 2 og hjelper ansatte og studenter med å utvikle innovasjonsideer i tidlig fase, (se www.uib.no/ide), og tanken er at *UiB idé* skal virke godt sammen med andre virkemidler og være et grunnlag for større tilslag i programmene under Forskningsrådet og i Horisont Europa.

Målet er å kunne gi ansatte og studenter en mulighet til å søke om støtte for å gjennomføre en validering og/eller testing av gjennomførbarheten av en innovasjonsidé som har oppstått som resultat av forskning eller studier

Til sammen er det søkt om 19 forskerprosjekt og 12 studentprosjekt. En evalueringskomite bestående av tre eksterne og et UiB-internt medlem har gjennomført evalueringer av søknadene i mai. De utvalgte prosjekter vil bli annonsert i begynnelsen av juni. Uavhengig av om søknaden får finansiell støtte under *UiB idé* vil alle prosjekter følges opp av Forsknings- og innovasjonsavdelingen med tanke på videre utvikling av det enkelte prosjekt og med mål om kulturbygging.

Søknader til UiB Ide 2022

Fakultet	Søknadstype
HF	1 forskerprosjekt, 2 studentprosjekt
JUSS	Partner i to søknader (MN, SV)
KMD	1 forskerprosjekt, 2 studentprosjekt, partner i tre søknader (MED/HF)
MED	8 forskerprosjekt, 4 studentprosjekt, partner i en søknad (MN)
MN	6 forskerprosjekt, 2 studentprosjekt
PSYK	3 forskerprosjekt, 1 studentprosjekt
SV	1 studentprosjekt
Museet	Partner i en søknad (MN)

Økosystemet – de samlede virkemidlene

Samarbeidet mellom forskningsinstitusjoner, næringsliv og offentlig sektor, er et vesentlig bidrag til å utvikle samfunnet både lokalt, nasjonalt og globalt. UiB har derfor fokus på innovasjonsøkosystemet både innenfor og utenfor academia som verktøy for å lykkes med forskningsbasert innovasjon og entreprenørskap. *Innovasjonsøkosystemet* er en samling av interne, lokale, regionale, nasjonale og internasjonale innovasjonsvirkemidler og aktører som i samspill støtter opp under å gjøre ny kunnskap til innovasjoner, og innovasjoner til nye produkter og tjenester som er tatt i bruk.

Internt har UiB bygget strukturer og virkemidler som *Bergen Entrepreneurship Academy*,¹⁴ *Innovasjonshub*¹⁵ og *UiB idé*. I tillegg er UiB deleier av teknologioverføringsselskapet VIS. Det eksterne virkemiddelapparatet inkluderer Forskningsrådet, Innovasjon Norge og EUs rammeprogram som tilbyr virkemidler på forskjellige innovasjonsnivå; fra tidlig fase til støtte for spin-off selskaper.

Samarbeidet *Bergen Entrepreneurship Academy* mellom UiB, Høgskolen på Vestlandet og Norges Handelshøyskole for studententreprenørskap har som formål å forene krefter for å løfte frem og styrke utdanningstilbudet på studentinnovasjon- og entreprenørskap i Bergen og i regionen Vestland.

I mars 2022 ble den første fysiske studententreprenørskapskonferansen, *The Change Conference* arrangert. Konferansen er studentenes egen møteplass for å la seg inspirere,

¹⁴ BEA; <https://www.bergenentrepreneurshipacademy.no/>,

¹⁵ <https://www.uib.no/student/119900/innovasjonshub-studenter-ved-uib>

utvikle ideer, møte nye mennesker, utfordres og lære om entreprenørskap. Det var svært gode tilbakemeldinger fra studentene på hele programmet og hovedtemaet var studententreprenørskap og bærekraftig omstilling og innovasjon i utdanningene¹⁶.

Egne kunnskapsklynger og deltakelse i næringsklynger og tverrsektorielle initiativ på nasjonalt nivå er viktig for UiB. Mange fagmiljø og industri får til et tett samarbeid om forskning og utdanning, og dette er viktig for å vinne fram nasjonalt og internasjonalt. Selv om innovasjon foregår i prosjekter både på nasjonalt og europeisk nivå, er det regionale nivået en særlig viktig ramme som økosystem for innovasjon. UiB er deltaker i flere nærings- og kunnskapsklynger. I strategien til UiB, og i nasjonal og internasjonal politikk er klynger et viktig virkemiddel.

Klyngene samler kompetanse fra mange ulike aktører om et felles mål. De nasjonale næringsklyngene er finansiert av Innovasjon Norge. UiB deltar som akademisk partner i ni næringsklynger. I tillegg har UiB selv etablert seks kunnskapsklynger, med relevante partnere i akademia, næringsliv og offentlig sektor. Disse er i ulik grad etablert og konsolidert. Den marine klyngen er en av de lengst etablerte. Klyngen er fysisk plassert på Marineholmen og omfatter 150 virksomheter og 3500 ansatte (i tillegg til UiB). UiB sin satsing på marin forskning var bakgrunnen for at universitet gikk inn i etableringen av Havbyen Bergen som hadde sitt første årsmøte 20.05.22

UiB inngår nå også en fornyet avtale om forsknings- og innovasjonssamarbeid med NAV Vestland. Målet er at samarbeid med en viktig regional aktør som NAV vil bidra til å legge til rette for bedre samarbeid om blant annet tjenesteinnovasjon.

Klynger, sentre for forskningsdrevet innovasjon, studentinnovasjon og samarbeid med randsoner og offentlige og private samarbeidspartnere inngår som sentrale elementer i arbeidet med å etablere en kultur for forskningsdrevet innovasjon.

SFI – Arbeid fram mot neste utlysning

Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI) er et virkemiddel fra Forskningsrådet som skal utvikle kompetanse som er viktig for innovasjon og verdiskaping. UiB ble i forrige tildelingsrunde tildelt to SFI-sentre og er partner i ytterligere fire sentre i regionen. Det er en forutsetning for å lykkes at den vitenskapelige kvaliteten er på et høyt internasjonalt nivå og at det utføres langsiktig forskning og innovasjon i nært samarbeid mellom næringsliv og universitetet. Sentrene etableres for en periode på maksimalt åtte år (5+3).

Næringsklynger:

NCE Media
NCE Seafood Innovation
GEC Ocean Technology
Arena Proptech Innovation
NCE Maritime Cleantech
Norwegian Offshore Wind Cluster
NCE Finance Innovation
Norwegian Cognitive Center
NOSCA Clean Oceans

Kunnskapsklynger:

Middelalderklyngen,
Alrek Helseklynge,
Marin klynge,
Klima,
Energi/teknologi,
Media City Bergen

¹⁶ Utfyllende informasjon om BEA og årets konferanse er tilgjengelig på nettsiden:

<https://www.bergenentreprenurshipacademy.no/> [Festivalen vil nå evalueres med tanke på neste års festival og hvordan denne kan danne en ramme for samarbeid.](#)

For å støtte opp om neste utlysingsrunde er det etablert et tverrfaglig fagadministrativt støtteam som skal understøtte fagmiljø som ønsker å utvikle en SFI-søknad. Arbeidet bygger på de gode erfaringene UiB har med senteret *MediaFutures* og vil legge til rette for god erfaringsdeling for interesserte fagmiljø. Etterhvert vil vi også dra nytte av erfaringen gjort ved etableringen av SFI'en *SmartOcean*. SFI-teamet skal arbeide tett sammen med fagmiljø og rådgivere ved fakultet og institutt. Som del av prosessen med å tilrettelegge for flere SFI-er frem mot søknadsfrist vil det arrangere flere workshops og frokostmøter¹⁷. Det vil også arbeides med hvordan UiB kan benytte klyngene og helseinkubatoren Eitri¹⁸ best mulig i søknader og tilby bedre støtte til industri dialog i samarbeid med initiativene.

Forskningsrådet har enda ikke formelt annonsert en ny SFI-runde og i lys av endringer i Forskningsrådet er det antydnet at neste utlysingsfrist kan bli utsatt 2024/2025.

Kort om TTO - status nasjonalt (KD)

Organiseringen av teknologioverføringskontorene (TTO) har lenge vært omdiskutert¹⁹. På oppdrag av Kunnskapsdepartementet har NIFU utredet 'Organisering av teknologioverføring ved norske forskningsinstitusjoner: Mulige modeller'²⁰. Rapporten skisserer fire ulike modeller som alternativer til dagens organisering av TTO-funksjonen i Norge.

Rapporten ble lagt fram for UiBs innovasjonsutvalg mars 2022 til orientering og tema skal diskuteres på nytt i neste møte²¹. Departementet har foreløpig ikke annonsert konkrete planer for oppfølging, men signaliserer samtidig at det kan bli tatt initiativ til endringer i løpet av relativt kort tid. Forskningsrådet har lenge signalisert intensjon om utfasing av ordningen med lokale prosjektmidler, en ordning for finansiering av verifisering og søknadsprosesser. Denne har sikret TTO-ene en viss langsiktighet og økonomisk handlingsrom.

Universitetsdirektøren sine kommentarer

Universitetet i Bergen er et forskningsintensivt breddeuniversitet med stort potensial og ambisjoner om forskningsbasert innovasjon. Denne saken har gitt en oversikt over hvilke muligheter som ligger i innovasjonsfeltet med fokus på Horisont Europa, hva som rører seg nasjonalt og hvordan universitetet tilnærmer seg innovasjonsbegrepet.

Det vil i det videre være viktig å legge til rette for forskningsbasert innovasjon ved Universitetet. I dette arbeidet vil innovasjonsutvalget og aktiviteten i fagmiljøene være sentral. Det pågår også en nasjonal debatt om innovasjon og hvordan UH-sektoren skal arbeide med feltet. Feltet er i endring og universitetsstyret vil bli orientert om hvordan universitetet lykkes i tilslag på prosjekter fra Horisont Europa og hvordan UiB kan arbeide med både kulturbygging og bidrar til innovasjon.

Styret vil også få en egen sak om TTO-funksjonen og konsekvenser for UiB når det er kjent hvilken prosess og beslutning om organisering Kunnskapsdepartementet vil følge opp med.

24.05.2022 Magnus Holtermann/Rune Smistad/Susan Johnsen/Yves Aubert/Bjug Olav Bøyum/Benedicte Løseth (avd dir)

¹⁷ <https://www.uib.no/innovasjon>

¹⁸ <https://www.eitriab.no>

¹⁹ Se blant annet Kyrre Lekve: Adding value: From world-leading research to profitable commercialization, Simula 2019.

²⁰ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/organisering-av-teknologioverforing-ved-norske-forskningsinstitusjoner-mulige-modeller/id2898993/>

²¹ Saksforelegg på innovasjonsutvalgets nettsider, uib.no